

28. Syukyyaynen L. Musul'manskoe pravo sobstvennosti: yurydicheskoe osmyslenye relyhoznykh postulatov [Elektronnyy resurs] / L. Syukyyaynen // Vypusk zhurnala. – 2004. – № 6 (21). – Rezhym dostupa: <http://www.strana-oz.ru/2004/6/musulmansкое-право-sobstvennosti-yuridicheskoe-osmyslenie-religioznykh-postulatov>. – Nazva z ekranu.
29. Fedorenko V. H. Politychna ekonomiya [Elektronnyy resurs] / V. H. Fedorenko. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.ws/11510409/politekonomiya/sutnist_funktsiyi_zarobitnoyi_plati. – Nazva z ekranu.
30. Khokhlov M. Ekonomichnyy zmist vlasnosti v aspekti sotsial'no-ekonomichnykh peretvoren' / M. Khokhlov // Ekonomichna teoriya. – 2013. – № 3. – S. 5-15.
31. Shkredov V. P. Metod yssledovaniya sobstvennosti v «Kapitale» K. Marksa / V. P. Shkredov. – M. : Yzd-vo MHU, 1973. – 262 s.

УДК 658.152:330.131.7:631.164.23

JEL Classification: O03

О.В. Назаренко

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

А.В. Назаренко

кандидат экономических наук, доцент,
Сумский национальный аграрный университет

A.V. Nazarenko

kandidat of economics, associate professor,
Sumy National Agrarian University

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫМИ РИСКАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРАРНОЙ СФЕРЫ

SCIENTIFIC AND PRACTICAL PRINCIPLES OF INVESTMENT RISKS MANAGEMENT ENTERPRISES IN AGRICULTURAL AREAS

Розглянуто роль інвестицій в розвитку як всієї економіки України так і окремих її складових (в тому числі аграрної сфери). Важливо усвідомлювати не лише сутність, а й завдання та основні функції управління інвестиційною діяльністю як окремого об'єкта так і підприємств загалом. Практично всі ризики, які можуть виникнути при реалізації інвестиційного проекту, повинні бути чітко ідентифіковані.

Науково обґрунтоване, екологічнозорієнтоване, адаптоване до сучасних умов управління інвестиційним ризиком сприятиме запобіганню фінансових втрат, скороченню часу впровадження проектів та забезпеченню найбільш ефективної реалізації інвестиційної стратегії суб'єкта господарювання на окремих етапах його становлення та розвитку.

Ключові слова: аграрна сфера, антиризикова стратегія, інвестиції, капітальні інвестиції, інвестиційний ризик.

Рассмотрено роль инвестиций в развитие как всей экономики Украины так и отдельных ее составляющих (в том числе аграрной сферы). Важно осознавать не только сущность, но и задачи, основные функции управления инвестиционной деятельностью как

отдельного объекта так и предприятий в целом. Практически все риски, которые могут возникнуть при реализации инвестиционного проекта, должны быть четко идентифицированы. Научно обоснованное, экологически ориентированное, адаптированное к современным условиям управления инвестиционным риском должно способствовать предотвращению финансовых потерь, сокращению времени внедрения проектов и обеспечению наиболее эффективной реализации инвестиционной стратегии предприятия на отдельных этапах его становления и развития.

Ключевые слова: аграрная сфера, антирисковая стратегия, инвестиции, капитальные инвестиции, инвестиционный риск.

The article deals with the role of investment in Ukraine's economy as a whole and its individual components (including agriculture). It is important to understand not only the nature but also tasks and basic functions of investment activity as a separate object and enterprises in general. Almost all the risks that may arise in the implementation of the project should be clearly identified. Scientifically based, ecologically oriented adapted to modern conditions of investment risk management help to avoid financial losses, reduce project implementation time and ensure the most effective implementation of the investment strategy of the entity at various stages of its formation and development.

Key words: agriculture, antirisky strategy, investments, capital investments, investment risk.

Постановка проблеми. Інвестиції відіграють важливу роль в розвитку як всієї економіки України так і окремих її складових (в тому числі підприємств аграрної сфери), оскільки вони забезпечують стабільну фінансово-господарську діяльність, переобладнання виробництва, підвищення якості продукції. Залучення коштів у процес сільськогосподарського виробництва самих підприємств, вітчизняних та іноземних інвесторів сприятиме активізації інвестиційного процесу, впровадженню сучасних технологій, організації ефективного екологічно орієнтованого землекористування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок в дослідження проблематики організації складових інвестиційної діяльності, оцінки ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості в аграрній сфері України зробили вітчизняні науковці: В.Ф. Беседін, В.І. Благодатний, П.І. Гайдучий, С.О. Гуткевич, М.Я. Дем'яненко, М.І. Долішній, Т.В. Калашникова, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, Н.А. Мазур, Л.О. Мармоль, А.А. Пересада, П.Т. Саблук та інші.

Розгляду питань інтерпретації, класифікації, управління інвестиційними ризиками присвячено наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених: О.Ф. Балацького, Д.А. Красовського, О.П. Логвінової, М.О. Соколова, В.В. Лук'янової, О.М. Теліженка, Р. Джордано, Д. Фішера, В.В. Царьова та інших.

Однак значна частина питань, пов'язаних із дослідженнями сутності, ефективності, оцінки ризиків інвестиційної діяльності аграрних підприємств, достатньо не розкрита та потребує подальшого вивчення та вдосконалення.

Метою статті є обґрунтування вибору методів реалізації функцій управління інвестиційними ризиками в аграрній сфері для оптимізації фінансово-економічних показників впроваджуваних проектів.

Результати дослідження. Дослідження історичного досвіду дозволяє зазначити, що земельні перетворення складають основу аграрних реформ.

Більш того, стан справ в землеволодінні та землекористуванні неминуче впливає на фундаментальні проблеми загальнонаціонального значення. «Який характер землеробства, - писав Ф.М. Достоевський, - такий характер нації», інакше кажучи, такий реальний морально - етичний та соціально-економічний стан всього суспільства [4].

Окремі економісти вважають, що складне фінансове становище сільськогосподарських підприємств зробило їх непривабливими для сторонніх інвесторів. Унаслідок цього різко знизилися інвестиційні можливості підприємств, тому що основним джерелом інвестицій в основний капітал тепер є їхні власні кошти, які через відсутність прибутку обмежувалися лише амортизацією. Сума останньої неухильно знижувалася у зв'язку з перевищенням вибуття основних засобів над їх введенням в експлуатацію [3].

Беручи до уваги таке непросте становище, привабливість аграрного сектора стає дедалі помітнішою. Перед Україною відкриваються широкі перспективи у зв'язку зі світовою продовольчою кризою, зростанням попиту на біопаливо, відсутністю можливості розширювати посівні площі й нарощувати продуктивність сільського господарства основних аграрних країн. А вступ України до СОТ відкриває для нашої держави нові можливості, особливо у сфері АПК. Тому за умови ефективно спланованої політики країни стосовно сільського господарства ця сфера може стати однією з найстабільніших складових економіки [6].

У відповідності до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [7], інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів); рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих («ноу-хау»); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності.

Інвестиції у відтворення основних засобів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень. Отже, капітальні вкладення є більш вузьким поняттям і можуть розглядатися лише як одна з форм інвестицій, але не як їх аналог. Однак за обсягом та значущістю вони є основною частиною інвестицій, у нашій країні на них припадає близько 80 % усіх інвестицій.

Серед основних результатів ефективного використання капітальних вкладень до сільськогосподарської галузі економіки необхідно виокремити: прискорення темпів науково-технічного прогресу та гармонійного розвитку базових складових галузі, пропорційне розміщення продуктивних сил, реалізацію програм оновлення необоротних активів, вдосконалення якості та

структури виробничих запасів, реалізацію соціально-побутових програм. Інвестиції фактично є суб'єктом економічного управління на всіх рівнях економічних систем.

Для забезпечення ефективного функціонування, досягнення стратегічних цілей та тактичних завдань розвитку окремого підприємства наявність інвестицій відіграє ключову роль. Так, інвестиції підприємства є необхідною умовою зростання його ринкової вартості, отже, вони слугують і механізмом оптимізації структури капіталу, являються джерелом формування виробничого потенціалу підприємства. Інвестування забезпечує процеси простого та розширеного відтворення матеріальних та нематеріальних активів і виступає головним інструментом впровадження результатів наукового прогресу, реалізації інноваційної політики суб'єкта господарювання.

Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [7]. Вона здійснюється на основі:

- ✓ інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;

- ✓ державного інвестування, у тому числі державної підтримки реалізації інвестиційних проектів відповідно до положень діючої концептуальної основи, здійснюваного органами державної влади за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;

- ✓ інвестування, здійснюваного органами місцевого самоврядування;

- ✓ іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами та державами;

- ✓ спільного інвестування, здійснюваного громадянами та юридичними особами України, іноземних держав.

Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей.

З метою поглибленого розуміння механізму управління інвестиційними ризиками, доцільно проаналізувати інвестиційну складову діяльності підприємств Сумської області.

За даними Головного управління статистики в Сумській області [5], в структурі капітальних інвестицій Сумської області розмір складової КВЕД 2010 Секція А «Сільське, лісове та рибне господарство» за останніх п'ять років суттєво збільшився з 15,5 % в 2010 р. до 30,4 % в 2014 р., що в грошовому еквіваленті склало 509755 тис. грн. (табл. 1).

Проте, капітальні вкладення в основні «природні» активи аграрної сфери регіону не зазнали суттєвих змін. Так капітальні вкладення в земельний капітал, що являє основну складову сільськогосподарського виробництва, знаходяться в межах від одного до п'яти мільйонів гривень на рік. Середній показник за п'ять

років склав 2380 тис. грн. (0,1 % загального обсягу інвестицій). Слід відмітити збільшення інвестицій на розвиток довгострокових біологічних активів як у відсотковому виразі (+ 0,6 %) так і в грошовому (27545 тис. грн.).

Таблиця 1

Розмір капітальних інвестицій в Сумській області (КВЕД 2010 Секція А)

Показник	Роки										В середньому за 5 років	
	2010		2011		2012		2013		2014			
	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн..	%	Розмір, тис. грн..	%	Розмір, тис. грн..	%	Розмір, тис. грн..	%
Всього по області	2187627	100	3022120	100	2871197	100	2721254	100	2798094	100	2720054	100
В т.ч. 1 Сільське, лісове та рибне господарство	339596	15,5	522627	17,3	578247	20,1	679950	25,0	849351	30,4	593954	21,8
1.1 Земля	4934	0,2	1016	0,1	1814	0,1	1126	0,1	3005	0,1	2380	0,1
1.2 Довгострокові біологічні активи	34935	1,6	40857	1,4	47259	1,6	48578	1,8	62480	2,2	46821	1,7

У відповідності до статистичних даних, в Сумській області [8], за січень - червень 2015 р. підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 1428,0 млн. грн. капітальних інвестицій, що на 13,5 % більше загального обсягу капітальних інвестицій січня-червня 2014 р.

Таблиця 2

Розмір та структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у Сумській області

Показник	Роки										В середньому за 5 років	
	2010		2011		2012		2013		2014			
	Розмір, тис. грн..	%	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн.	%	Розмір, тис. грн.	%
Усього	2187627	100	3022120	100	2871197	100	2721254	100	2798094	100	2720058	100
у т.ч. за рахунок												
коштів державного бюджету	178837	8,2	206559	6,8	118244	4,1	44657	1,6	23712	0,8	114402	4,2
коштів місцевих бюджетів	152120	6,9	149601	4,9	167055	5,8	121465	4,5	151919	5,4	148432	5,4
власних коштів підприємств та організацій	1207112	55,2	2018693	66,8	1687984	58,8	1829849	67,2	1960813	70,1	1740890	64,0
кредитів банків та інших позик	123745	5,7	141020	4,7	232832	8,1	246507	9,1	193770	6,9	187575	6,9
коштів населення на будівництво житла	432530	19,8	384695	12,8	578380	20,2	441788	16,2	440768	15,8	455632	16,8
інших джерел фінансування	93253	4,2	121552	4,0	86702	3,0	36988	1,4	27112	1,0	73127	2,7

Найвагомішу частку капітальних інвестицій (98,4 % загального обсягу) спрямовано в матеріальні активи: машини, обладнання, інвентар і транспортні

засоби (60,5 %), будівлі та споруди (33,8 %). У нематеріальні активи вкладено 1,6% загального обсягу капітальних інвестицій.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, за досліджуємий період (табл. 2), як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 70,1 % загального обсягу інвестицій. Частка коштів, виділених з державного та місцевих бюджетів, банківських кредитів в 2014 р. склала 6,2 % проти 9,6 % та 6,9 % проти 5,7 % в середньому за досліджуємий період.

Говорячи про перше півріччя 2015 р., слід зазначити, що найбільшу частку капітальних інвестицій використали підприємства сільського, лісового та рибного господарства (37,0% загального обсягу) (рис. 1).

Значну частку капітальних інвестицій (31,3 %) використано промисловими підприємствами. Будівельними підприємствами використано 11,0 % інвестицій; підприємствами, що здійснюють операції з нерухомим майном - 8,7%. Капітальні інвестиції у житлове будівництво склали 221,3 млн. грн., що на 5 % більше, ніж у січні-червні 2014 р.

Враховуючи обсяг капітальних вкладень Сумського регіону, як вагомий складовий інвестиційного ресурсу, важливо усвідомлювати не лише сутність, а й завдання та основні функції управління інвестиційною діяльністю окремого об'єкта і підприємства загалом.

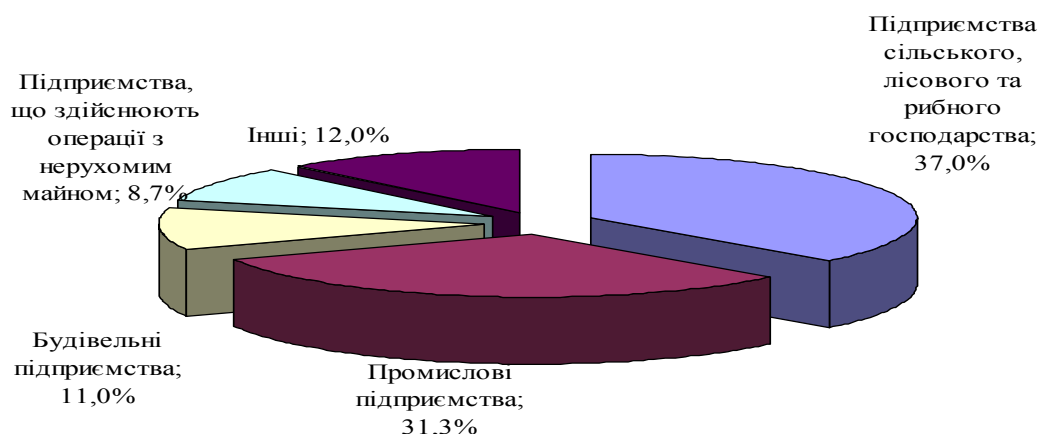

Рис. 1. Використання капітальних інвестицій в Сумському регіоні у першому півріччі 2015 р.

Метою управління є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах його становлення та розвитку, що в кінцевому підсумку набуває конкретного вираження в максимізації прибутку та ринкової вартості підприємства, ріст доходів його власників у поточному та майбутніх періодах. Основні завдання інвестиційної діяльності розвитку аграрних підприємств представлені на рис.2.

Враховуючи специфіку галузі сільського господарства, на нашу думку, інвестиційна діяльність суб'єктів господарювання, повинна мати, екологорієнтований напрям.

З метою оптимізації чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства (його засновників) від інвестиційної діяльності, з урахуванням існуючих ризиків, необхідно приймати ті рішення, які забезпечать найбільший прибуток у розрахунку на одиницю вкладеного капіталу. Тільки ефективна інвестиційна діяльність може сприяти економічному зростанню на будь-якому етапі розвитку суб'єкта господарювання.

Підтримання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності (інвестиційна діяльність завжди потребує залучення значних обсягів фінансових коштів, і, як правило, на тривалий період), за несприятливих умов можуть навіть скластися передумови для банкрутства. Формуючи джерела інвестиційних ресурсів, слід прогнозувати їхній вплив на фінансово-економічні показники діяльності суб'єкта господарювання (фінансову стійкість, поточну платоспроможність тощо), а також оптимізувати структуру капіталу, що інвестується, за прийнятних для підприємства обсягів інвестиційних потоків.

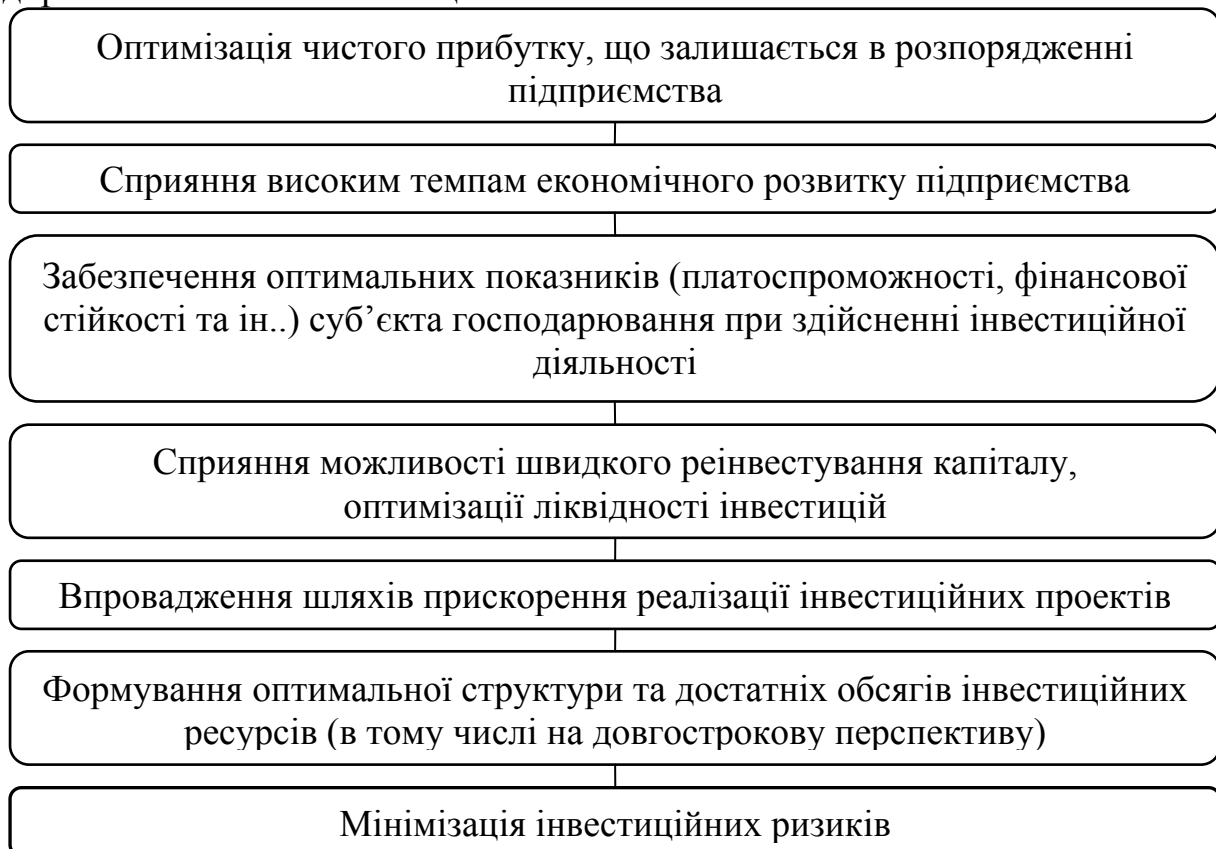

Рис. 2 Завдання інвестиційної діяльності

Економічно вигідно, здійснювати пошук можливостей прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів аграрного підприємства, оскільки прискорення фактичного надходження грошових потоків у вигляді чистого прибутку скорочує терміни використання кредитних ресурсів, залучених для реалізації інвестиційних проектів, а також сприяє зниженню інвестиційних ризиків.

Максимізація рівня ліквідності інвестиційного проекту в галузі сільського господарства супроводжується не лише підвищенням платоспроможності

підприємства, а й широкими можливостями реінвестування капіталу у разі необхідності зміни стратегічних цілей підприємства. Однак у даному випадку, паралельно може спостерігатись зниження економічної ефективності інвестиційної діяльності, тому мова йде саме про прийнятну оптимізацію співвідношень рівня дохідності, ризиків та ліквідності здійснених інвестицій, з урахуванням непереборних природних факторів.

Оптимальною є структура капіталу, за якої забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності підприємства і коефіцієнтом його фінансової стійкості, тобто яка становить таке співвідношення використання власних та запозичених засобів, за якого максимізується ринкова вартість підприємства.

Формування інвестиційних ресурсів є основною вихідною умовою здійснення інвестиційного процесу. Обсяги ресурсів та джерела формування визначаються вартістю капіталу (їх залучення), з урахуванням перспектив розвитку інвестиційної діяльності підприємства, забезпеченням мінімізації витрат на формування інвестиційних ресурсів із різноманітних джерел та відповідного рівня самофінансування інвестиційної діяльності, пошуком найбільш ефективних форм залучення позикового капіталу з різноманітних джерел для здійснення інвестицій в аграрну сферу економіки.

Ризики супроводжують практично всі форми та напрямки інвестування і характеризують ймовірність настання несприятливих подій, що спричинять збитки від інвестиційної діяльності.

Практично всі ризики, які можуть виникнути при реалізації інвестиційного проекту, повинні бути чітко ідентифіковані. Слід виділити можливі зони ризику стосовно конкретного проекту. На етапі ідентифікації необхідно визначити зони ризику для даного проекту. Причому ризики повинні бути виділені в окрему групу. Політичні і технологічні ризики є визначальними, але вони належать до загальносистемних, пов'язаних із загальним вибором. Їх дуже складно формалізувати й одержати кількісну оцінку [1].

Як зазначає Барташевська Ю.М. [2], при виборі конкретного методу управління ризиками необхідно дотримуватися таких принципів:

- не можна ризикувати більше, ніж дозволяє власний капітал;
- не можна ризикувати більшим заради меншого;
- необхідно заздалегідь визначити ймовірні наслідки ризику;
- позитивне інвестиційне рішення необхідно приймати тільки за відсутності сумнівів, а якщо вони існують - від рішення потрібно відмовитися;
- завжди існує можливість отримання більше одного інвестиційного рішення, з яких необхідно обрати найкращий варіант.

Крім того, беручи до уваги швидкі темпи та екологічні наслідки науково-технічного прогресу на сучасному етапі розвитку суспільства все більшого, критичного значення набуває кінцева стадія реалізації інвестиційного проекту, а саме утилізація реального об'єкта інвестиційної діяльності в аграрній сфері, яка взагалі може звести нанівець економічну ефективність здійснених інвестицій.

Методи управління ризиками дають змогу мінімізувати вплив несприятливих ситуаційних чинників на перебіг проекту. Зниження ризику досягається кваліфікованим управлінням проектом протягом його життєвого циклу. Кожне управлінське рішення має бути ретельно обґрунтоване і спрямоване на досягнення цілей проекту. Врахування споживчих, технологічних аспектів у проектах створення і промислового освоєння нової продукції зміцнює її конкурентоспроможність, гарантує збут та забезпечує зростання доходів організацій інвесторів [9].

На підставі аналізу літературних джерел та проведених досліджень, інвестиційний ризик визначимо як аспект діяльності суб'єкта господарювання пов'язаний з подоланням невизначеності, потенційною можливістю недосагнення запланованих цілей інвестиційного проекту (у вигляді економічного, екологічного або соціального ефекту) і в результаті непередбачених втрат ресурсів та отримання негативного фінансового результату (або позитивного, проте меншого, ніж планувалося, розміру).

З метою досягнення запланованих показників при реалізації інвестиційних проектів, запобігання негативним фінансовим результатам діяльності, постійного та системного управління ризиками, інвестиційний процес слід розбити на відповідні етапи (стадії) (рис. 3).

Рис. 3. Основні стадії інвестиційного процесу

Створення, розширення чи оновлення виробництва, впровадження інноваційних технологій передбачає чітку організацію інвестиційної діяльності та мінімізацію рівня ризику інвестиційних проектів, що здійснюються.

Інвестиційні ризики включають у себе ризики недоотримання прибутків у разі нездійснення певних заходів щодо усунення ризиків; ризики зниження

дохідності інвестицій (підвищення відсотків за кредити, зниження дивідендів, кредитний ризик (неотримання позичальником основної частини боргу та відсотків); ризики прямих фінансових втрат: біржові ризики (неплатежі за комерційними угодами, комісійними винагородами брокерській фірмі тощо), селективні ризики (ризики неправильного вибору об'єкта або способу вкладення капіталу при формуванні інвестиційного портфеля), ризики банкрутства. До методів оптимізації (зниження) інвестиційних ризиків підприємств відносять: уникнення ризику, зниження його ступеня, збереження ризику за інвестором або передавання третім особам.

Як правило, рівень ризику для певного активу чи варіанту вкладення капіталу з часом збільшується. Алгоритм управління ризиками будь - якої галузі економіки, в тому числі і аграрної, включає в себе на першому етапі проведення якісного аналізу існуючих інвестиційних ризиків: виявлення всього спектру ризиків, їх опис, класифікація та групування, аналіз початкових даних. Кількісний аналіз ризиків буде основою другого етапу (обрахунок, оцінка та облік ризиків). На третьому етапі необхідно встановити допустимий рівень (мінімізувати дані ризики шляхом уникнення, контролю, передачі, додаткового залучення власного капіталу). Мінімізація інвестиційного ризику може бути забезпечена шляхом диверсифікації та лімітування (певного обмеження) інвестиційних вкладень; уникнення певних видів інвестиційних ризиків та їх передача партнерам по інвестиційній діяльності; страхуванням ризиків зміни цін за контрактами на майбутні періоди (хеджування на підвищення або зниження — купівлею та продажем), хеджуванням за допомогою валютних опціонів та форвардних операцій.

Контрольний етап системи управління інвестиційним ризиком полягає в моніторингу, переоцінці, коректуванні та організації оперативного вирішення питань пов'язаних ефективним функціонуванням системи управління інвестиційними ризиками.

Для реалізації функції управління інвестиційним ризиком необхідні значні ресурси (фінансування, супроводження інвестицій (забезпечення матеріально-технічними ресурсами, підготовка кадрів тощо)). Систему управління інвестиційними ризиками доцільно інтегрувати в управлінську систему підприємства.

Висновки. Враховуючи значне збільшення, за останніх п'ять років, питомої ваги вкладень до аграрної сфери Сумського регіону, науково обґрунтоване, екологічнозорієнтоване, адаптоване до сучасних умов управління інвестиційним ризиком сприятиме запобіганню фінансових втрат, скороченню часу впровадження проектів та забезпеченню найбільш ефективної реалізації інвестиційної стратегії суб'єкта господарювання на окремих етапах його становлення та розвитку.

Бібліографічні посилання:

1. Балацький О. Ф. Управління інвестиціями : навчальний посібник / О. Ф. Балацький, О. М. Теліженко, М. О. Соколов. - 2-ге вид., перероб. і доп. — Суми : ВДТ «Університетська книга», 2004. — 323 с.

2. Барташевська Ю. М. Вибір методів мінімізації інвестиційного ризику підприємства / Ю. М. Барташевська // Економічний Нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7) – С. 29-34.
3. Белокопытов А. Инвестиционная составляющая эффективного использования ресурсного потенциала в сельском хозяйстве / А. Белокопытов, О. Жарова // АПК: экономика, управление. – 2009. – № 7. – С. 49-53.
4. Буздалов И. Н. Земельная реформа: взгляд сквозь призму замысла / И. Н. Буздалов // Економіка АПК. – 2012. – № 11. – С. 111-122.
5. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування (2010-2014) : станом на 12.05.2015 [Електронний ресурс] / Головне управління статистики в Сумській обл. – Режим доступу: <http://sumy.ukrstat.gov.ua/?menu=399&level=3>. – Назва з екрану.
6. Мазур Н. А. Проблеми і перспективи інвестицій в АПК України / Н. А. Мазур // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 73-77.
7. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р., станом законодавства на 06.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. – Назва з екрану.
8. Соціально-економічне становище Сумської області : за січень-серпень 2015 року : доповідь для засобів масової інформації Головного управління статистики у Сумській області [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Сумській області. – Режим доступу: <http://www.sumy.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
9. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.

List of references:

1. 1. Balatskyi O. F. Upravlinnia investytsiiamy : navchalnyi posibnyk / O. F. Balatskyi, O. M. Telizhenko, M. O. Sokolov. - 2-he vyd., pererob. i dop. – Sumy : VDT «Universytetska knyha», 2004. – 323 s.
2. Bartashevskaya Yu. M. Vybira metodov minimizatsii investitsionogo ryzyka podpriemstva / Yu. M. Bartashevskaya // Ekonomichnyi Nobelivskiy visnyk. – 2014. – № 1 (7) – S. 29-34.
3. 3. Belokopytov A. Ynvestytsionnaya sostavlyaiushchaya effektivnogo yspolzovaniya resursnogo potentsyala v selskom khoziaistve / A. Belokopytov, O. Zharova // APK: ekonomika, upravleniye. – 2009. – № 7. – S. 49-53.
4. 4. Buzdalov Y. N. Zemelnaya reforma: vzglyad skvoz pryzmu zamysla / Y. N. Buzdalov // Ekonomika APK. – 2012. – № 11. – S. 111-122.
5. Kapitalni investitsii za dzherelamy finansuvannia (2010-2014) : stanom na 12.05.2015 [Elektronnyi resurs] / Holovne upravlinnia statystyky v Sumskii obl. – Rezhym dostupu: <http://sumy.ukrstat.gov.ua/?menu=399&level=3>. – Nazva z ekranu.
6. 6. Mazur N. A. Problemy i perspektivy investitsii v APK Ukrainy / N. A. Mazur // Ekonomika APK. – 2010. – № 4. – S. 73-77.
7. Pro investitsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18 veresnia 1991 r., stanom zakonodavstva na 06.11.2014 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>. – Nazva z ekranu.
8. Sotsialno-ekonomichne stanovyshe Sumskoi oblasti : za sichen-serpen 2015 roku : dopovid dlia zasobiv masovoi informatsii Holovnoho upravlinnia statystyky u Sumskii oblasti [Elektronnyi resurs] / Holovne upravlinnia statystyky u Sumskii oblasti. – Rezhym dostupu: <http://www.sumy.ukrstat.gov.ua>. – Nazva z ekranu.
9. 9. Stadnyk V. V. Innovatsiinyi menedzhment : navchalnyi posibnyk / V. V. Stadnyk, M. A. Yohna. – K. : Akademvydav, 2006. – 464 s.